

4.8.2024 – Ježíš se vrací do synagogy

Čtení: Marek 12, 28-34; Římanům 11, 24-36

Písně: 283 – Hospodin sám národu; Hospodin jen Hospodin; Ne nás Hospodine; 589 – Buď sláva Bohu; 693 – Radujte se bratři

Následovníci Hospodina

Kolébku křesťanství je Palestina. Ta byla dobyta Římany a na počátku 1. století n. l. se stala jednou z provincií říše. Židé, kteří zde žili a nazývali se Izraelité, vyznávali judaismus.

Na rozdíl od jiných starověkých národů, které uctívaly mnoho bohů, Židé věřili v jednoho Boha – Jahveho. Podle jejich náboženství Jahve stvořil nebe a zemi a prostřednictvím Mojžíše s nimi – vyvoleným národem – uzavřel smlouvu.

Věřili, že pokud budou dodržovat přikázání svěřená Mojžíšovi, Bůh jim pošle Mesiáše, který je osvobodí od cizí nadvlády a zachrání svět od zla. Svatou knihou vyznavačů judaismu byla Bible.

Desatero přikázání

Z Bible se dozvídáme, že Mojžíš byl jedním z vůdců Izraelitů a prorokem. Dostal od Boha kamenné desky s vyrytými přikázáními (příkazy), které se staly nejdůležitějšími zásadami židovského náboženství. Text Desatera neboli Dekalogu je zaznamenán ve Svaté knize.

Ježíš Nazaretský

Ježíš Nazaretský, který učil v Palestině v prvním století našeho letopočtu, byl některými Židy uznáván jako očekávaný Mesiáš (Spasitel). Hlásal, že Bůh, jeho otec, miluje všechny lidi. Ježíš ohlašoval příchod Božího království. Těm, kteří žili podle Božích příkazů, slíbil věčný život. Ježíš učil, že projevem lásky k Bohu je láska k bližnímu a konání dobra. Zdůrazňoval, že před Stvořitelem jsou si všichni lidé rovni. Nezáleží tedy na tom, zda jsou bohatí nebo chudí. Jeho učení vzbudilo nelibost židovských kněží. Ti Ježíše před římským místodržitelem Palestiny Pilátem Pontským obvinili z podněcování ke vzpouře proti Římu. Na jejich nátlak Pilát Ježíše odsoudil k trestu smrti ukřižováním.

Ježíš se vrací do synagogy

Ježíš neprovedl revoluci v židovském náboženství. V jeho učení není vůbec nic nového. Vycházel z tradice, kterou dobře znal. Myslím si „dnes by se cítil lépe v synagoze než v kostele.“

Kdo je pro nás Ježíš, náboženský a vzdělaný Žid? Prorok, duchovní průvodce, léčitel nebo něco jiného?

Ježíš byl prorok obnovující tradice judaismu. K tomu, abychom to pochopili, nepotřebujeme složité výklady, stačí pozorně číst texty evangelií. Ježíšův příběh je zcela židovský příběh. Nikdy nekázal mimo izraelskou zemi, byl obřezán, podstoupil barmicva, modlil se v synagoze.

Samotné slovo "křesťan" se nezrodilo v zemi Izrael, ale v Malé Asii.

Ježíšův příběh si evangelisté a poté církevní teologové vyložili po svém, aby položili základy nového náboženství. Zdůrazňuji, že to vůbec nesnižuje význam křesťanství, ale vrací vztah mezi ním a judaismem do historické perspektivy.

Není to Ježíš, kdo rozděluje židy a křesťany, ale christianizovaný příběh o něm, který vznikl dlouho po jeho smrti. To je třeba pochopit, aby se mohl uskutečnit skutečný křesťansko-židovský dialog.

"Ježíš byl reformátorem judaismu, ale nechtěl vytvořit nové náboženství" pokud chtěl reformovat judaismus, nikoli se s ním rozejít, proč mu jeho učení přineslo nenávisť některých souvěrců, a nakonec i smrt na kříži?

Nešetřil také ostrými slovy na adresu lidí a obviňoval je, že nedělají nic pro to, aby situaci změnili. V mnoha bodech měl Ježíš pravdu, stejně jako rabíni, jejichž podobné myšlenky najdeme na stránkách Talmudu. Opakovaně se opírá o moudrost dřívějších proroků, aby legitimizoval své učení a koncepty, zaměřené především na vlastní komunitu.

Jak dobře víme, nikdo není prorokem ve své vlastní zemi; Ježíš se stejně jako jeho předchůdci setkal s odporem části Židů. Jeruzalémští kněží si uvědomovali rizika pokusů o reformu, i když ji možná považovali za nutnou. V první polovině 1. století n. l. byl židovský svět rozpolcen mezi různými náboženskými směry: saduceji, farizeji, esény, stoupenci Jana Křtitele a Ježíše. Je třeba si také uvědomit, že učedníci Jana Křtitele a Ježíše nežili ve vzájemném souladu.

Další věcí, kterou tehdejší strážci židovské tradice nemohli přijmout, byla myšlenka jediného a konečného Mesiáše, vtěleného Boha. Ačkoli se Ježíš v evangeliích veřejně jako Mesiáš neoznačuje, jeho učedníci ho tak přece jen vnímali. A podle židovské tradice z dob proroků je v každé generaci mesiáš, to znamená, že se mluví o mnoha mesiáších, nikoli o jednom – a jediném – Mesiáši.

V hebrejštině mesiáš doslova znamenal osobu pomazanou olejem, pomazaného – mohl to být král, kněz nebo prorok. Podle hebrejské Bible byli mesiáši například patriarcha Josef, Mojžíš, král David, někteří proroci, například Izajáš – a tedy všichni ti, kteří se snažili zachránit židovskou tradici a napomínali své krajany, aby se neodchylovali od základů víry.

Židé v následujících krizových obdobích hledali spasitele, mesiáše – stejně jako my dnes, v době obrovské krize západní civilizace, potřebujeme někoho, kdo nás vyvede z krize.

"Vešel opět do synagogy; a byl tam člověk s odumřelou rukou. Číhali na něj, uzdraví-li ho v sobotu, aby jej obžalovali. On řekl tomu člověku s odumřelou rukou: „Vstaň a pojď doprostřed!“ Pak se jich zeptal: „Je dovoleno v sobotu jednat dobře, či zle, život zachránit, či utratit?“ Ale oni mlčeli. Tu se po nich rozhlédl s hněvem, zarmoucen tvrdostí jejich srdce, a řekl tomu člověku: „Zvedni ruku!“ Zvedl ji, a jeho ruka byla zase zdravá. Když farizeové vyšli, hned se proti němu s herodiány umlouvali, že ho zahubí. Marek 3,1-6

Čteme, že se Ježíš vrací do synagogy – výsadního místa svého působení, kde již vykonal zázrak osvobození od zlého ducha. Tam, následován farizeji, v sobotu uzdravuje muže s uschlou rukou. Je však zdrcen smutkem nad zatvrzelostí srdcí těch, kteří ho pozorují. Pro pochopení Ježíšových pocitů jsou klíčová dvě slova: "uschlé" a "zatvrzelé". "Uschlá" v evangeliu není jen ruka

nemocného. Fík uschl, když na něm Ježíš nenašel žádné ovoce, což je scéna, která odkazuje na postoj Ježíšových odpůrců vylučujících konání dobra v sobotu. Usychá také druhé semeno v podobenství, které nevyrostlo kvůli kamenité půdě. A právě nedostatek reakce ze strany těch, kterých se Ježíš ptal, byl popsán jako kamenitost jejich srdce. Slovo "zatvrzelost" v řečtině doslova znamená "skleróza srdce", tj. "vymazaný z paměti srdce". To, že farizeům chybí vytrvalost a touha konat dobro, je způsobeno tím, že jejich srdce je nemocné 'sklerózou'. To znamená, že jejich srdce jako centrum myšlení, cítění a vůle zapomnělo na něco, co bylo kdysi v člověku prvotní, krásné a první. **Zapomnělo na vztah s Bohem.**

Nezáleží na tom, kolik světla jsme přijali, ale jak je využíváme. Pohané, kteří žijí tak spravedlivě, jak jen jim to jejich poznání dobrého a zlého dovoluje, jsou na tom lépe než ti, kdo poznali světlo, hlásí se k Bohu, ale podle světla nejednají a to, co vyznávají, svým životem popírají.

ODMÍTNUTÍ – Podali mu knihu proroka Izaiáše; otevřel ji a našel místo, kde je psáno: „Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal ... Luk 4,16-27

Ježíš se v synagoze svými slovy dotkl samotných kořenů jejich pokrytectví a vyjádřil trpkou pravdu, že se odvrátili od Boha, a připravili se tak o přednost být jeho lidem. Ukázal jim, jaký je jejich skutečný stav. Každé jeho slovo se jim zarývalo do svědomí jako ostrý nůž. Začali pohrdat vírou, kterou v nich předtím vzbudil. Nechtěli připustit, že by někdo tak nízkého původu a z tak chudé rodiny mohl být něčím víc než obyčejným člověkem. Jejich nevěra přerostla v zášť. Ovládl je satan a oni se ve svém hněvu zcela otevřeně postavili proti Spasiteli. Odvrátili se od Ježíše, jehož posláním bylo uzdravovat a obnovovat. Projevily se u nich vlastnosti nepřítelů.

Když se Ježíš zmínil o požehnání, které Bůh udělil pohanům, ozvala se v jeho posluchačích národní pýcha a jeho slova přehlušil hlasitý rozruch. Izraelský lid se pyšnil zachováváním zákona, ale když se Ježíš dotkl jejich předsudků, byli ochotni vraždit. Shromáždění povstali, vrhli se na Ježíše a vyhnali ho ze synagogy i z města. Zdálo se, že si všichni přejí jeho smrt. Zahnali jej až na okraj propasti a chtěli ho svrhnout dolů. Všude se ozývaly výkřiky a kletby. Někteří po něm házeli kameny. Ježíš se jim však náhle ztratil.

Když Ježíš v synagoze četl proroctví, zkrátil poslední část týkající se Mesiášova díla. Po slovech „vyhlásit léto Hospodinovy přízně“ vynechal „den pomsty našeho Boha“ (Iza. 61,2). Tato část proroctví byla stejně pravdivá jako část předchozí a Ježíš svým mlčením pravdu nepopřel. Jeho posluchači však lpěli právě na těchto posledních slovech a dychtivě očekávali jejich naplnění. Svolávali soudy na pohany, a přitom si neuvědomovali, že sami jsou ještě hříšnější. Právě oni nutně potřebovali milost, kterou pohanům tak rádi upírali. V den, kdy byl Ježíš mezi nimi v synagoze, měli příležitost přijmout výzvu nebes. Ten, který „si oblíbil milosrdenství“ (Mich. 7,18), je chtěl zachránit před zkázou, již na sebe svými nepravostmi přivolávali.

Ježíš se jich jen tak nevzdal, a ještě jednou je vyzval k pokání. Na konci svého působení v Galileji znovu navštívil domov svého dětství. Od chvíle, kdy jej

odmítli, se zpráva o jeho učení a zázracích roznesla po celé zemi. Jeho nadlidskou moc už nikdo nemohl popřít. Obyvatelé Nazareta věděli, že všude konal dobro a uzdravoval každého, koho sužoval satan. V okolních vesnicích nebyl jediný dům, kde by se ještě vyskytovala nějaká nemoc. Ježíš tudy prošel a uzdravil všechny nemocné. Milosrdenství, které se projevovalo v každém činu jeho života, svědčilo o jeho božském pomazání.

Když obyvatelé Nazareta naslouchali Ježíšovým slovům, působil na ně opět Boží Duch. Ani tentokrát však nechtěli připustit, že by muž, který vyrostl mezi nimi, mohl být jiný, nebo dokonce větší než oni. Stále je znepokojovaly vzpomínky na to, jak se prohlásil za Zaslíbeného a upíral jim příslušnost k Izraeli. Oznamoval jim totiž, že si Boží přízeň zasluhují ještě méně než pohané. Ptali se sice: „Odkud to ten člověk má? Jaká je to moudrost, jež mu byla dána? A jak mocné činy se dějí jeho rukama!" (Marek 6,2), ale nechtěli jej přijmout jako Krista, Božího Syna. Pro jejich nevěru nemohl Spasitel mezi nimi vykonat mnoho zázraků. Jen několik málo lidí přijalo jeho požehnání. Ježíš, ač nerad, odešel a již nikdy se tam nevrátil.

Nevěra, kterou v sobě obyvatelé Nazareta chovali, je postupně zcela ovládla. Zmocnila se i velerady a celého národa. Odmítnutí projevu moci Ducha svatého bylo pro kněze i lid počátkem konce. Snažili se dokázat, že když Krista poprvé zavrhli, byli v právu, a nadále malicherně pitvali jeho slova. Jejich odmítání Ducha vyvrcholilo ukřižováním Ježíše na Golgathě, zničením jejich města a rozehráním národa do všech končin země.

Kristus by byl velmi rád otevřel Izraeli vzácné poklady pravdy. Jejich duchovní zaslepenost mu však nedovolila zjevit jim pravdu o svém království. Nabízelo se jim nebeské světlo, ale oni stále lpěli na svém vyznání a na zbytečných obřadech. Utráceli peníze za plevy a slupky, a chléb života měli na dosah ruky. Proč se neobrátili k Božímu slovu a pečlivě je nezkoumali, aby poznali, zda mají pravdu, nebo se mýlí? Starozákonní spisy podrobně a jasně popisovaly Kristovu službu. On sám stále znovu a znovu citoval proroky. Prohlásil: „Dnes se splnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli." (Luk. 4,21) Kdyby byli upřímně zkoumali Písmo a své názory porovnávali s Božím slovem, nebyl by Ježíš musel plakat nad jejich zatvrzelostí. Nemusel by říci: „Hle, ve svém domě zůstanete sami." (Luk. 13,35) Měli možnost poznat důkazy jeho mesiášství a zabránit zkáze, která dolehla na jejich pyšné město. Židé se však nechali zaslepit nesmyslným fanatismem. Kristovo učení jim odhalovalo jejich nedostatky a vyzývalo je k pokání. Kdyby je byli přijali, museli by změnit své chování a vzdát se nadějí, k nimž se upínali.

V Kristově době lidé neměli rádi pravdu a nemají ji rádi ani dnes. Nelíbí se jim od chvíle, kdy ji satan znevážil a nabídl člověku lži, které vedou k vyvyšování sebe sama. Nesetkáváme se snad i dnes s myšlenkami a naukami, které nemají v Božím slově žádné opodstatnění? Ježíš se vrátí už ne do synagogy ale pro svou nevěstu. Tebe a mě. Jsme připraveni?

Požehnaný čas s Ježíšem přeje Š. Marosz